

Silové pole kamarádství

Na návštěvě v nakladatelství 65. pole

Aleš Palán

Takhle jsem si undergroundové nakladatelství nepředstavoval. Adresa na pražském Žižkově evokovala v mé mysli nějaké industriální nebo sklepní prostory; tam bych si nakladatelství 65. pole uměl představit docela dobře. Taky by mohlo sídlit v nějaké garáži... Tramvaj ale zastavila před mnohapatrovou prosklenou krabici office centra, dokonce s přízviskem Smart.

Podle blyštivých cedulek u vchodu zde sídlí nepřehledná řada anglicky nazvaných firem; ty názvy o jejich zaměření však neříkají vůbec nic. Než se stihnu zorientovat a ujistit, že jsem tady opravdu dobře, všimnu si, že několik příchozích si splete hlavní vchod do budovy se vstupem do sousední banky. U bankomatu stojí koš s okouzující výstrahou: „Tento odpadkový koš slouží pouze pro potřeby ČS, a. s. Nevhazovat nedopalky. Nebezpečí požáru.“ Ještě štěstí že nekouřím a nepotřebuju nic vyhodit...

Paní na recepci mě pošle k výtahu, vyjedu nahoru. Otevřu několik eurodveří, a když zaklepu na ty poslední, uvítá mě chlapík, kterého bych skutečně čekal spíš v nějaké garáži. Tomáš Brandejs. Potykáme si, ještě než si dáme čaj. „Proč pětadesáté pole? Je to další pole šachovnice, hříčka, která má přesah. Je v tom nečekanost, prostě něco, s čím se nepočítá,“ vysvětluje.

Šachy a kultura

Tomáš je původně kartograf, několik let se profesně potloukal kolem map, pak přešel ke grafickému designu. Od něj to měl ke knížkám jen krůček. Název 65. pole vznikl o něco dřív než stejnojmenné nakladatelství. Původně si tak říkala parta kamarádů, jakési nezávislé sdružení, kte-

ré pokukovalo po svobodomyšlné kultuře, společných zážitcích — a po šachovnici, která má jen o jedno políčko míň. Šachový klub kamarádů se jmenoval Aktiv, nikdo z nich moc netrénoval, takže turnaje raději pořádali hlavně v rámci klubu. „Když přišel někdo zvenku a byl moc dobrej, trochu narušil naši atmosféru.“

Svoje ELO odhaduje Tomáš na 1 500–1 600. (ELO je koeficient kvality a já, i když jsem šachy často hrával, si o takových číslech můžu nechat zdát.) „Jednu dobu jsme se scházeli dost často. Teď už ne, stále ale pořádáme vánoční turnaj v bleskovém šachu, hraje nás vždycky tak deset dvanáct lidí. Máme i putovní pohár, na který se vyrývají jména vítězů,“ usmívá se Tomáš Brandejs. Ani jeho jméno na poháru nechybí: je tam dokonce jako první, prý ještě z doby, kdy konkurence byla obzvlášť chabá. „Náš šachový klub má i svůj pozitivní sociální efekt, lidi se prostě sejdou, mají proč,“ zamýšlí se Tomáš.

Podobným způsobem by se dala charakterizovat i předdaná hodnota ke knihám z nakladatelství 65. pole. Představuju si to jako *silové pole kamarádství*, na které se nabalují další přátelé — vydat „v poli“ knihu a nestat se tak trochu členem klanu je zjevně nesnadné.

Tomáš začal psát básně někdy na gymplu, „tak jako každý“. „I ty určitě píšeš básně,“ prohlásí s odzbrojující jistotou. První knihu si vydal sám, další pak svým kamarádům. Komunita se scházela po večerech, recitovala se poezie, občas se uspořádala výstava, atmosféra oscilovala mezi zábavou a kulturou — a do toho sem tam padla nějaká ta kniha. „Člověk něco takového jako nakladatelství zakládá pro kamarády a pro sebe,“ říká Tomáš a mně se líbí, jak se nevymlouvá na službu intelektuálům, lidstvu nebo nedej bože národu. Náklad první knihy? Třicet kusů. Ruční výroba, stolní tiskárna, svázano v knihařství. Knížka neměla ani ISBN.

Ale nezůstalo jen u takových titulů. Tomáš se chtěl knížkám opravdu věnovat, měl pocit, že je třeba být krea-

FOTO ARCHIV NAKLADATELSTVÍ

„Sympatizuji s věcmi, které nejsou středoproudé. A takových věcí — a lidí — je naštěstí pořád dost,“ říká nakladatel Tomáš Brandejs.

tivní, a tak brzy docházelo k překračování hranic původního hospodského spolku. Tomáš se seznámil s básníkem Tomášem Tajchnerem a i jemu vydal knihu. Následoval titul, který napsal nakladatelův otec Jiří Brandejs — a prodalo se ho závratných tisíc kusů. Pan Brandejs je Písečák, hlavní hrdina knihy má reálný předobraz v čimelickém hajném, místním pábiteli, a tak není divu, že kniha v těchto lokalitách mizela po štosech.

Další kniha o ekonomii?

V roce 2009 se Tomáš Brandejs rozhodl dělat knihy naplno. Hodil za hlavu jiné aktivity a zaměstnal se v Poli. Zlom nastal, když nakladatele zaujal jistý mladý ekonom. Tomáš Sedláček tehdy ještě zdaleka nebyl takovou celebritou jako dnes. Tomáš požádal spolu s editorem Jiřím Nádobou Tomáše Sedláčka o knihu a ten souhlasil. Nakladatel věděl, že takovou knihu prodá snáz než sbírku poesie, přesto: kolik čtenářů si pořídí knihu o ekonomii?! Navíc nikoliv o ekonomii úspěchu, ale o takové, které je pojednána z morálního hlediska. Zatím se takových lidí našlo přibližně padesát tisíc. „Tomáš ve své knize *Ekonomie dobra a zla* vyšel ze své vysokoškolské práce *Ekonomická antropologie*. Text

jsme trochu přizpůsobili, aby byl přístupnější veřejnosti, ale kdybychom věděli, jaký bude mít titul dosah, udělali bychom ještě další zásahy. Tomáš sám říká, že by to dnes psal trochu jinak,“ vysvětluje nakladatel. Čtenáři se ale upravené verze skutečně dočkají v nejbližší době: druhé vydání knihy vychází z rozšířeného oxfordského vydání.

Mladé nakladatelství zastupuje mladého ekonomu i při převodu práv jeho knižní prvotiny do zahraničí. Titul se teď překládá do devíti jazyků — vyjde v Polsku, Německu, Itálii, Číně, Koreji, Španělsku, Turecku, Rumunsku a na Tchaj-wanu. Také v oxfordském vydání, které spatřilo světlo světa loni, má Pole své prsty. Na knižním veletrhu ve Frankfurtu se oxfordští nakladatelé na nabídku malého českého nakladatelství vydat knihu o ekonomii tvářili zprvu trochu rezervovaně. Takových knih přece je! Pak je ale zaujal charakter titulu, Sedláčkovy charisma i jeho perfektní angličtina. A uvědomili si, že podobně zaměřená kniha není ani na rozsáhlém anglosaském trhu.

Co se ohlasu týče, byl Sedláček v Poli výjimečný, ale nikoli osamocený. *Jánošiči s těžkou hlavou* vyšli z myšlenky Tomáše Brandejse, že známe cestopisy z celé planety, ale nějak se zapomnělo na blízké Slovensko. Lubomír Smatana byl čtyři roky reportérem na Slovensku, nakladatel ho

na návštěvě

poslouchal v rádiu a nabídl mu, aby pro něj udělal knihu. Vzniklo třiatřicet reportáží, které Slováky nešetří. „Autor si troufne právě proto, že se tam narodil a je napůl Slovák. Zároveň však v sobě nezapře silný citový vztah i hluboké znalosti o této zemi. Kniha byla ostatně úspěšná i na Slovensku. Pro Lubomíra byla ta knížka úspěchem a pro nás potvrzením úspěchu. Vyšla dokonce jako audiokniha. Ukázalo se, že síla je v kreativité a spontaneitě,“ uvažuje nakladatel. *Jánošáci* nejsou s *Ekonomií* či s dalším titulem *Třetí dekáda* od Martina Ehla součástí jedné edice, ale grafickou podobnost nezaprou — knihy dělal Milan Starý, dvorní výtvarník 65. pole.

Pak jsou zde knihy, které jsou opravdu odjinud. Třeba životopis legendární televizní hlasatelky Kamily Moučkové *Nejsem žádná lvice*. Autorka titulu Petra Braunová hledala nakladatele a Tomáš Brandejs na její nabídku kývl. Dobře přitom ví, že kniha je pro jiné publikum: spíš pro starší a pro ženy. „Když jsem se rozhodl dělat nakladatelství profesionálně, potřeboval jsem náš záběr trochu rozšířit. Tohle je každopádně na hranici toho, na co bych se chtěl zaměřovat.“ Další knihou tak trochu „na okraji“ je barevná fotografická kniha o atletu Usainu Boltovi. Nakladatel se rozhodl vydat celebrity, knížku úspěšnou v zahraničí, která, jak se ovšem ukázalo, v Česku tolik úspěšná není. Aspoň zatím. Že by to bylo tím, že Bolt letos na mistrovství světa ve finále stovky ulil start? Že by setinka vteřiny rozhodovala nejen o jeho diskvalifikaci, ale i o sympatiích čtenářů?

Žádné prudké čáry

„Kamarádkské“ knížky nicméně v Poli pokračují. Spolu s novými autory naladěnými na podobnou notu od letošního podzimu vycházejí v nové edici TAH. „*Tah* mimo šachovnici — na 65. pole, *tah* na branku, ale i hospodský *tah* či *tah* stěhovavých ptáků,“ vysvětluje Tomáš název edice, ve které právě vyšly první dvě knížky. Román *Smrt Krále Šumavy* od Martina Sichingera a povídky Víta Kalába *Dám se poddat*. „Tuhle rovinu chci v nakladatelství zachovat.

Snažím se mezi knihami nedělat žádné prudké řezy, moc je neoddělovat,“ uvažuje nakladatel. Libuje si, že se mu koníček stal prací, a snaží se proniknout do alchymie hledání nových titulů a volby přiměřeného nákladu. „Všichni malí nakladatelé bojují o přežití, nikdy není vyhráno.“

Co nového tedy přijde? *Chvála pomalosti* od Carla Honorého, ke které se Tomáš dostal tak, že si knihu koupil v Londýně v knihkupectví. A pak skutečná bibliofilie: *Atlas odlehlých ostrovů*, v němž grafická designérka Judith Schallansky poetickým jazykem popisuje reálné ostrovy i s jejich bizarními příběhy. K vydání se chystá také kniha pro děti se zaměřením na výslovnost od Ester Staré *Mařenko řekni Ř!*

„Chci dělat chytré knížky, české i překladové. Když uvidím pěknou knížku v zahraničí, půjdu po ní. Uvidím, co bude za deset let. Jsou to dva tři roky, co nakladatelství funguje profesionálně. Informace získávám zkušeností, jiné poznatky nemám,“ říká Tomáš.

65. pole, to je nyní jeho šéf Tomáš Brandejs, jeho asistentka a několik externistů. Víc než deset knížek do roka nakladatel dělat neplánuje, jinak by k nim prý neměl osobní vztah, o který nechce přijít. Hodlá spíš udělat silný titul a dát mu potřebnou energii a propagaci než tříštit síly ve spoustě vydaných knih.

V čem je tedy ten underground? Dělat si svoje a po svém, říká nakladatel. I Sedláčkova kniha byla prý zpočátku tak trochu alternativa: do nakladatelství volali lidi, kteří jezdí na menšinové kulturní a ekologické akce, že by chtěli titulu pomoci a zkusit pár výtisků prodat. Že se z původně nekomerčního titulu stane bestseller, nikdo netušil. „Sympatizuji s věcmi, které nejsou středoproudé. A takových věcí — a lidí — je naštěstí pořád dost,“ uzavírá naše setkání nakladatel.

Najíst bychom se mohli přímo u Smart office centra. Na oběd si ale raději zajdeme o několik bloků dál. Do obyčejné žižkovské hospody...

Autor je publicista a spolupracovník redakce.

